

Nelio Biedermann

Lázár

Traducere din limba germană de
Laura Karsch

Copilul de sticlă

La marginea pădurii întunecate mai zăcea încă zăpada secolului sfârșit, când Lajos von Lázár, copilul transparent, cu ochii albaștri ca apa, l-a zărit întâia oară pe bărbatul pe care avea să-l considere tată până dincolo de moartea sa.

Era Ziua celor Trei Magi — pădurea înghițea ultima lumină albastră, turbure. Camera în care s-a născut băiatul se afla în aripa de vest a castelului din pădure, lângă cea zugrăvită în albastru, în care nu intra nimeni niciodată.

În vreme ce, în spatele lui, moașa spăla copilul, Sándor von Lázár stătea la fereastră și scruta cu privirea arbuștii. Parcă tocmai văzuse ceva dispărând în hățiș.

Stătea acolo, simțind geamul rece, iar privirea lui tatona liziera pădurii, aluneca peste scoarța trunchiurilor și se furișea de la copac la copac, când deodată în el s-a deschis o fisură. A simțit imediat bine-cunoscuta frică, panica familiară revărsându-i-se în corp și inundând tot — atunci a clipit din ochi și fisura s-a închis la loc. A respirat ușurat. El nu era ca fratele lui, nici ca mama lui, era doar puțin neliniștit, ceea ce nu trebuia

să mire pe nimeni, în fond, soția lui tocmai născuse un copil, a cărui piele transparentă lăsa să se vadă organele mici.

Baronul lua cina doar în compania fiicei lui de șase ani, care nu era deloc bucuroasă de nașterea fratelui ei. Când Ida, dădaca nemțoaică, o condusesse pe Ilona în cameră, aceasta privise cu o expresie gravă creatura scofălcită, albăstrie-palidă și buhăită toată, își mijise ochii căprui și spusese sec:

— E foarte urât.

Pe urmă dăduse fuga la tatăl ei, care, neștiind să-i interpreteze paloarea, lăsase fereastra închisă, și-i vomitase pe pantofii lucioși de piele și pe pantalonii maro, în carouri.

Acum — baronul se schimbase — ședeau doar ei doi la masa din sufragerie, suficient de lungă pentru a ospăta douăzeci de musafiri cu un purcel la proțap, o găscă, un fazan și trei iepuri. Tăceau, fiindcă erau obișnuiți ca Mária să poarte conversația — or, ea stătea acum întinsă în aripa de vest, pe perne moi de mătase, și, cu copilul lipit la piept, trăgea cu urechea la răsuflarea lui lină, la cum își dregea Imre încontinuu glasul în camera de alături și la sunetele din castel, și se simțea de parcă s-ar fi cufundat în pernă, de parcă buzunarele jachetei tricotate, de culoare bleumarin, ar fi umplute cu bolovani, iar greutatea lor o trăgea în jos, o făcea să dispară tot mai adânc în pături, în saltea și în penele de găscă. Nu era un sentiment neplăcut, o cădere vertiginoasă sau o înecare panicată, așa ca în visele ei, ci o simplă afundare, o stingere tăcută din viață; era tot ceea ce-și dorea.

*

Tatăl ei era încă furios pe ea, Ilona vedea asta după gesturile energice cu care-și tăia carnea roșie. Știa că-i simte privirea — simțea imediat orice privire —, dar nu și-o putea desprinde de mustața lui deasă, stufoasă, care sălta în sus și-n jos deasupra gurii care mesteca.

Când tatăl ei ridica privirea, ea și-o cobora iute în farfuria enormă. Nu înțelegea cum puteai să pui o halcă grosolană de carne într-o farfurie așa de splendidă, din porțelan prețios de Herend, ornamentată cu fluturi, libelule, păsări și crenguțe de alun în filigran. Din fericire, candelabru nu era aprins, lămpile cu gaz de pe peretele tapetat dezvăluiau oricum deja mai mult decât trebuia. Șmecheria era să-ți ațintești ochii pe marginea de sus, aurită, a farfuriei, astfel încât să pară că privești la mâncare, în vreme ce, în realitate, nu recunoșteai decât cu coada ochiului ceea ce tocmai tăiai în bucăți.

Îl auzea pe tatăl ei cum mestecă și știa, fără să se uite, că-și plimbă între timp privirea prin salon. Era incredibil de mândru de toată această avere, deși până și micuța Ilona înțelegea că el nu avea niciun merit și că ei își datorau bogăția numai și numai acelor oameni din tablouri, care-și îndreptau privirea către ea și care, în pofida numeroaselor glume pe care ea li le spunea, nu-i dăruiau nici măcar umbra unui zâmbet.

După cină, Sándor s-a mutat în salonul de fumat de alături, și-a aprins un trabuc și s-a plimbat tăcut prin încăperea o vreme. Până în acel moment, respinsese toate gândurile la copilul nou-născut, însă acum, rămas singur,

nu li se mai putea împotrivi. Fuma și-și încrețea fruntea în cute adânci, cugeta, fără să știe să spună la ce.

Domnul Török, medicul de țară, se minunase și el de copil:

— Înălțimea-voastră domnule baron, așa ceva, trebuie să spun, n-am mai văzut în toată cariera mea de medic. Dar copilul pare sănătos, organele funcționează, iar pielea, deși e nemaipomenit de subțire, le ține la un loc. Doar lumina soarelui ar putea să-i fie primejdioasă.

Așadar copilul era sănătos, ceea ce nu ușura deloc situația. Dacă s-ar fi născut mort ar fi fost mai simplu.

Gândindu-se că următorii ani din viața lui aveau să fie determinați de un copil transparent, Sándor a luat în calcul, o fracțiune de secundă, posibilitatea de a-l ridica pe băiat de la pieptul soției lui adormite, de a-i astupa năsucul și gura cu mâna, în baie, și a-l așeza apoi la loc la pieptul Máriei. Astfel ar fi putut să-și vadă mai departe de viața lui obișnuită, pe care și-o dedicase, atât pe parcursul domol al anilor, cât și în goana încâlcită a vieții cotidiene, în lucrurile mari, precum și în cele mărunte, conservării unor tradiții vechi și creării unora noi. Încă de copil arsesse de nerăbdare să se dedice mai târziu, cu aceeași solemnitate ca tatăl său, afacerilor vieții de zi cu zi...

Să-și apese inelul verde-închis, cu sigiliu, în ceara roșie. Să semneze contracte. Să primească parteneri de afaceri. Să-și scoată din vestă ceasul de buzunar. Să-și ducă la gură paharul cu vin.

După exemplul acestuia, viața baronului urma o rutină strictă. Se trezea în zori, trăgea laoparte draperiile verzi ca acele de brad, pentru a o trezi și pe soția lui

(fiindcă nu putea să suporte dormitul până târziu), se ducea la baie să-și bărbierească obrajii, bărbia și gâtul, își ungea mustața cu ulei de măsline și se îmbrăca apoi în fața ochilor umflați ai Máriei, pentru a-i demonstra cât de vrednic, de îngrijit și superior era el. După aceea se ducea în sufragerie să citească ziarul.

Măria părăsea patul abia după ce pașii soțului ei se stingeau pe coridor. În baie apuca și ea briciul, al cărui mâner îi mai păstra căldura, ca să-și aplice, cu gesturile precise ale unei obișnuințe îndelungate, pe partea inferioară moale, albă ca porțelanul, a brațelor, niște tăieturi fine, care erau atât de subțiri încât abia de curgea sânge, iar rănilile se închideau la loc în decurs de o zi. Mai rămânea un desen aproape invizibil, alcătuit din cicatrici subțiri ca ața, rozalii, care nu atrăseseră niciodată atenția nimănui, cu excepția lui Pál.

Tânărul argat îl remarcase odată, când o ajutase pe baroneasă, într-o după-amiază de primăvară neobișnuit de caldă, să se salte în șaua calului ei alb și-i înmânase hățurile. În acel moment, mâneca de la bluza Máriei alunecase în sus și-i dezvelise antebrațul. În ochii albaștri ca apa ai lui Pál ea văzuse imediat că-i observase cicatricile, ba chiar, preț de o clipă, dăduse să-i atingă antebrațul cu mâna lui aspră, dar se mulțumise să întrebe:

— De ce faceți asta, stimată doamnă baroană?

Măria îl privise pe băiat cu compasiune, de parcă el ar fi avut brațele acoperite de cicatrici, și-i răspunsese:

— Ca să știu că mai trăiesc.

Pe seară, când Pál o ajutase pe baroneasă să coboare din șa, era la fel de trist cum fusese cu trei ore înainte.

Máriei i se păruse că-l vede cu adevărat întâia oară. Îi dăruise un zâmbet delicat și el roșise și se grăbise să ducă șaua în grajd. Dar Mária se dusesse după el, îi admirase umerii lați și-și dresese abia perceptibil glasul, la câțiva pași în urma lui.

După nouă luni a venit pe lume Lajos.

Au trecut doi ani și jumătate până ce baronul să-l cerceteze pe băiat îndeaproape și să-i adreseze soției sale întrebarea de care ea se temea de atâta vreme. Împotriva așteptărilor ei, frica nu se potolise de-a lungul săptămânilor, lunilor și anilor care trecuseră de la naștere, ci se întetise, fiindcă era lucru cert că întrebarea avea să vină și, cu fiecare minut, minciuna creștea, își înfigea rețeaua de rădăcini tot mai adânc în sol, își țesea tot mai departe acoperișul de frunze, până când, la un moment dat, avea să-i acopere cu umbra familia, castelul din pădure și întreaga viață.

Dar Mária nu s-a lăsat doborâtă de frică și de minciuna proliferantă, dimpotrivă, s-a hotărât s-o înfrunte, să-și ascute simțurile pentru ziua în care întrebarea ce plutea peste toate amenința să dea la iveală înșelătoria.

Pentru asta, Mária a trebuit să învețe să mintă. Mama ei era o creștină devotată, care purta numai haine gri și citea zilnic Biblia trei ore — o oră înainte de micul-dejun, una, înainte de prânz, și ultima, înainte de cină. În toată viața ei, buzele sale subțiri, roz-deschis, nu rostiseră nicio minciună și îi educase și pe toți cei șase copii potrivit

acestei norme. Când se întâmpla ca ei să mintă și să fie prinși, îi punea să scrie de o sută de ori *Tatăl nostru* cu mâna stângă și cu cea mai veche peniță, fără nici măcar o singură literă greșită.

De aceea este cu atât mai uimitor cu câtă iuțeală, consecvență și rafinament a învățat Măria să stăpânească meșteșugul. Metoda cu care s-a antrenat era pe cât de simplă, pe atât de încununată de succes: mințea ori de câte ori putea. La orice întrebare care i se adresa răspundea greșit, chiar dacă era una banală, precum aceea dacă dorea la cină papricaș de pui sau vânat. Și, cu fiecare minciună care-i ieșea pe gură, se mai lepăda de un rest din eul ei infantil, lăsa în urmă o parte din fetița aceea care scria *Tatăl nostru* și, în schimb, câștiga încredere în sine, șiretenie și ghidușie, astfel încât, când Sándor i-a adresat în sfârșit întrebarea de care se temea de atâta vreme, a realizat subit că frica ei fusese absolut neîntemeiată, fiindcă ajunsese să mintă cu mai mare ușurință decât spusese adevărul.

La întrebare s-a ajuns astfel: familia von Lázár ședea în jurul mesei din sufragerie și mânca gulaș. Măria debita o poveste scornită, dată drept adevăr, și ceilalți ascultau tăcuți și cu gândurile în altă parte. Sándor tocmai se întreba unde se duce iubirea când dispare, moment în care fiul lui i-a zvrâlit în piept o bucată de carne de vită. Baronul a ridicat privirea, nevenindu-i să creadă; l-a văzut pe fiul lui așezat în scaunul pentru copii și o clipă n-a știut cine e acest om tânăr.

Ședea acolo, cu cămașa albă ca neaua stropită cu sos maro-roșcat și o bucată de carne de vită în locul inimii, și nu putea să spună cine e acel copil. Baronul știa că avea o

însemnătate pentru viața lui, dar nu-și aducea aminte de ce. Astfel l-a văzut, fără nicio idee preconcepută, pentru întâia oară pe Lajos așa cum era el cu adevărat: blond, cu ochii albaștri, cu pielea de meduză.

Atunci și-a amintit: era, chipurile, fiul lui. Deși nu-i semăna câtuși de puțin.

— Ești sigură că acest copil este al meu? a întrebat în glumă și, în același timp, și-a dat seama că se temea de răspuns.

Însă Mária, care derulase deja de o mie de ori scena în minte, a spus ca în trecut:

— Sigur că da, iubitul meu. Altminteri de ce ar semăna așa de bine cu Hayo I?

Era un răspuns riscant, fiindcă nu exista niciun portret, nicio descriere a acestui strămoș al familiei Lázár, care sosise la Budapesta la vârsta de paisprezece ani, urmând cursul Dunării, cu nimic altceva decât un corb negru-albăstriu pe umăr și un colț de pâine veche în boccea, învățase meseria de aurar, luptase în asediul de la Szigetvár, supraviețuise bătăliei datorită lașității sale nemaipomenite și pe urmă, pentru a opune ceva solitudinii sale înnăscute, procrease șaisprezece copii.

Dar nu conta, fiindcă, de cum Mária a zis asta, baronul și-a și pictat propriul portret, după chipul și asemănarea lui Lajos. Iar bucuria că fiul său seamănă cu faimosul Hayo a fost așa de mare, încât a uitat complet să-i tragă o palmă băiatului.

La început, Mária s-a gândit că întrebarea avea să revină — dar n-a fost așa. Ce-i drept, uneori Sándor avea sentimentul difuz că știe de undeva ochii albaștri ca apa

sau părul blond ca paiul, dar Pál murise la câteva săptămâni după ce se născuse copilul, de la urmările unei lovituri de copită, astfel încât nu mai băntuia memoria baronului decât sub forma unei amintiri pierdute.

După moartea lui Pál, baroneasa nu mai ieșise din dormitor vreme de șase zile. Nu fusese o decizie conștientă, un priveghi ori un moment de tăcere prelungit, nici o migrenă sau o gripă stăruitoare, cum crezuse Sándor, care se mutase imediat în una din camerele pentru oaspeți. Nu, pur și simplu nu se mai putuse ridica. Toată ziua zăcea în pat, cu privirea ațintită în tavan. Uneori plângea și ațipea epuizată și visa niște ochi albaștri ca apa, în care putea să înoate, și se simțea ca atunci când Pál, după ce făcuseră dragoste în boxa cea mai dosnică din grajd și mai rămăseseră o vreme întinși în fân, încă goi, îi atinsese cu degetele lui aspre șira subțire a spinării și zisese:

— Ce ușor mi-ar fi s-o frâng! Ca pe-o creangă uscată. Ar fi cel mai simplu lucru. Așa aș putea să am eu o jumătate, și bărbatu-tău pe cealaltă.

În a șaptea zi de la moartea lui se ridicase din pat și continuase de acolo de unde se oprise. Și totuși parcă nu mai putea reveni pe deplin, fiindcă n-a mai scăpat niciodată de obiceiul de a vorbi cu Pál cel mort și nici de cearcănele cu care se alesese în cele șase nopți de insomnie. Nu era de mirare că Sándor se gândea tot mai panicat la fratele lui și la mama lui.

Mama care, după moartea tatălui său, bălmăjind fără rost, tot dădea fuga în pădurea care înconjura castelul. Pădurea care o atrăgea așa cum atrage luna marea. Pădurea care era ea însăși o mare. Pădurea care-i înghițișe